

Přirozené požáry mohou zvyšovat druhovou bohatost ptáčích a savčích společenstev

1 Část národního parku Everglades na Floridě (USA) původně pokrývaly borové lesy. Aby se borové šišky otevřely a uvolnily semena do prostředí, musejí se ohřát ohněm. Naopak kmeny a kořeny borovic plamenům odolávají. Proto správci parku bory jednou za 3–7 let záměrně vypalují.

2 Rozsáhlé požáry v Austrálii zahubily na přelomu let 2019 a 2020 podle některých údajů 43–95 tisíc koal (*Phascolarctos cinereus*). V určitých oblastech proto poklesla početnost těchto oblíbených vačnatců až o 80 %. Snímky J. Plesníka

Četné studie opakovaně potvrdily, že v ekosystémech, kde se přirozeně vyskytují požáry, roste druhová bohatost (počet druhů) planě rostoucích rostlin. Uvedenou skutečnost má na svědomí řada vnějších činitelů včetně účinného a včasného přízpůsobení se rostlin požárům. Mnohem méně jsme až donedávna věděli o vlivu požárů, představujících nejméně 300 milionů let významnou přirozenou disturbance, zásah z vnějšího prostředí vyvolávající podstatnou změnu v ekosystému, na živočišná společenstva.

Příspěvek k objasnění zmiňovaného problému se pokusil Max Moritz z Kalifornské univerzity v Santa Barbaře se svými spolupracovníky. Využil k tomu globální údaje o druhové bohatosti obojživelníků, ptáků a savců, podílu biomasy spálené požáry v období let 1997–2015 a o dalších vlivech nesouvisejících s produktivitou, tedy s rychlostí, s jakou je produkována rostlinná biomasa.

Matematické modelování přineslo na první pohled překvapivé zjištění. Oprávněně bychom předpokládali, že množství rostlinné biomasy spálené při pravidelných požárech povede k nižší druhové bohatosti živočichů osídlujících příslušný ekosystém. Přitom se ukázalo, že u ptáčích a savčích synuzií je tomu přesně naopak. Vztah mezi ohněm a druhovou bohatostí obojživelníků nebyl tak zřejmý, což by mohlo být způsobeno tím, že uvedení obratlovců vyhledávají vlhčí prostředí, v němž nemusí pravidelně docházet ke vzniku přirozených požárů.

V krátkodobém horizontu úbytek rostlinné hmoty v důsledku požáru snižuje pro býložravce nabídku potravy, což se může negativně promítnout do jejich pře-

žívání a úspěšnosti rozmnožování. Z dlouhodobého hlediska se nicméně i u živočichů projeví vliv procesů, jako je přizpůsobování se prostředí (adaptace) nebo vznik nových druhů (speciace). Požár tak může selektovat druhy, jež dokážou na spálení rychle obnovit populace. Sežehnutá místa nebývají monotónním biotopem, ale často představují mozaiku mikrostanovišť, uspokojující nároky různých druhů na prostředí. Živočichům, kteří umějí přežít plameny nebo se rychleji rozmnožovat, se může v ekosystému náchylném k požárům dařit stejně jako těm, co využívají rozmanité biotopy, jež po sobě zanechává požár. Zmiňovaný názor by měl být ověřen, nebo naopak vyvrácen podrobnějším terénním výzkumem.

Autoři zdůrazňují, že ani uvedené poznatky je neopravňují tvrdit, že oheň prospívá všem ekosystémům. Na plochách, kde nepatří k přirozeným jevům, jako jsou pouště, vlhké tropické lesy nebo mangrovové porosty, zůstává spíše hrozbou. Ale i tam, kde se stal přirozenou součástí ekosystému, se požáry, související se změnami podnebí a záměrným vypalováním vegetace jako běžnou metodou odlesňování, někdy liší od přírodních.

Vědci proto upozorňují, že podle jejich zjištění požáry hrají nedocenenou roli v dynamice druhové bohatosti živočišných společenstev, a tím i v péči o biologickou rozmanitost.

[Ecology Letters 2023, 26: 563–574]

